

יד מהרש"א
מסכת כתובות
פרק אלמנה ניזונית
חלק ב'
דף צח. - דף קא.

כח' ניסן תשס"ט

© Yechezkel Folger 2011

מפתח

דף צח.....	3
תד"ה מוכרת שלא בב"ד.....	3
בא"ד ולא מיבעיא לי.....	4
תד"ה דאמרי לי' מאן שם לך.....	6
תד"ה אלמנה ותד"ה כאן שנה רבי (השני) וגמרא צט. הא מדרישא.....	7
דף צח:.....	10
תד"ה כאן שנה רבי (הראשון) ותד"ה אמר רב פפא וכל א"ד שבו.....	10
תד"ה כאן שנה רבי (השני).....	14
תד"ה אמר רב פפא וכל א"ד שבו.....	15
דף צט.....	16
גמרא הא מדרישא שמעת מינה.....	16
תד"ה הא מדסיפא.....	17
תד"ה נתן לו דינר.....	19
תד"ה אלא אי אמרת.....	20
תד"ה כל שכן.....	21
דף צט:.....	23
תד"ה אמר לאחד וכל א"ד שבו.....	23
תוספות ד"ה אמר לי' אע"ג דטעה שליח.....	29
תד"ה פיהת עשרה.....	31
דף ק.....	33
תד"ה רבא אמר.....	33
תד"ה אמר רב נחמן.....	36
תד"ה והא אמר רב נחמן.....	37
תד"ה פרטא בנו.....	38
דף ק:.....	40
גמרא אלא לעולם.....	40
תוספות ד"ה אלו דברים.....	41
תד"ה והאיילוניית אין לה כתובה.....	42
תד"ה רב תני.....	43
דף קא.....	44
תוספות ד"ה כללו של דבר.....	44
תוספות ד"ה ובהפרת נדרי'.....	46
תד"ה אילימא ובא"ד ואין לפרש ותד"ה הכי גרסינן.....	47
בא"ד ואין לפרש פירות.....	52

דף צח.

תד"ה מוכרת שלא בב"ד

[דף צח עמוד א] בד"ה מוכרת שלא כו' וא"ל ההיא באלמנה מן הארוסין כו"ש דאמר כו' עכ"ל לפי מה שכתבו התוס' לעיל בפרק הכותב דאצטריך הך מתניתין בפרק השולח משום דלא נימא דהך מתני' דפ' הכותב איירי דוקא בגרושה דלית לה חן כמו אלמנה ק"ק דא"כ ע"כ הך מתניתין דפרק השולח באלמנה מן הנשואין מתוקמא דאלמנה מן הארוסין ודאי דלית לה חן טפי מגרושה כדמוכח בשמעתין דלעיל ודו"ק:

עיי' דף צז: בסוגיא דמגורשת ואינה מגורשת

בא"ד ולא מיבעיא לי'

בא"ד ולא מיבעיא ליה במכרה למזונות שלא בב"ד דהא כו' עכ"ל עיין על דבריהם ברא"ש ויש לדקדק דע"כ לאו במזונות קמיבעיא ליה דא"כ מה השיב לו ותיבעי לך הכרזה הא בהדיא אמרינן לעיל בפרק הכותב לכרגא ולמזוני ולקבורה לא בעי אכרזתא והיינו למזונות דאלמנה לפירוש התוס' דלעיל בפרק הכותב וגם לפרש"י למזוני דאלמנה נמי מיהת איירי וכן יש לדקדק בדבריהם לקמן בד"ה אלא לאו דלא אכרוז כו' דלמא כו' במכרה למזונות דא"צ שבועה כדפי' לעיל והואיל וכן אינה צריכה הכרזה כו' דתלו תניא בדלא תניא דהכרזה דמזונות בהדיא קאמר לעיל דלא בעי ויש ליישב דאפשר למימר דהני אמוראי דהכא לא הוו ידעי ההיא מימרא דלעיל דלמזוני לא בעי הכרזה ולקמן בד"ה א"ל הכרזה לא קמיבעיא כו' שהקשו מההיא מימרא דלהני לא בעי הכרזה הא לשאר מיילי כו' היינו דלא תקשי הלכתא אהלכתא דהכא מסיק הלכתא דלכתובה לא בעי הכרזה והתם נמי מימרא דהלכתא היא כדמוכח בפרק הכותב ומינה דיוקא דלכתובה בעי הכרזה ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) תנא קמא דמשנה צז. אית לי' דאלמנה מוכרת שלא בב"ד בין לכתובה בין למזוני

(2) גמרא

(א) איבעיא

(i) אלמנה שמוכרת שלא בב"ד צריכה שבועה או לא צריכה שבועה

(ב) שאלה

(i) ותיבעי לך אלו צריכה נמי הכרזה

(ג) תירוך

(i) הכרזה לא קמיבעיא

(ii) דהרי כבר אמר רב נחמן דאלמנה לא צריכה הכרזה

(3) תוספות ד"ה מוכרת שלא בב"ד ותוספות ד"ה אלא לאו דלא אכרוז

(א) שאלה

(i) האי איבעיא דגמרא

(1) האם מדובר במוכרת למזוני

(2) או מדובר במוכרת לכתובה

(ב) תשובה

(i) מוכרה דמדובר במוכרת לכתובה

(ii) משום דמדברי חנן בדף קד: איכא למידק אשר לא צריכה שבועה למזוני

(ג) קשיא

(i) השתא דאמרת דמדברי חנן איכא למידק אשר לא צריכה שבועה למזוני

(ii) ואוקמינה לאיבעיא דיקא במכירה לכתובה

(iii) תיקשי

(1) דאף רב נחמן דאמר דאלמנה לא צריכה הכרזה יכול להיות דדיקא במזוני איירי

(2) ומנא להו למיפשט מדרב נחמן דבמכרה לכתובה נמי לא צריכה הכרזה

(4) מהרש"א

(א) הקדמה

(i) איתא בהדיא בפרק הכותב דאלמנה לא צריכה הכרזה למזוני

(ב) קשיא א'

(i) אמאי איצטריכי תוספות לראי' מהאי דחנן דדיקא במכרה לכתובה איבעיא לן

(ii) הרי מהאי דהכותב פשיטא דלאו אמזוני קא מיבעיא

(iii) דאלו במזוני משתעי לא הוי מקשי ותיבעי הכרזה

(ג) קשיא ב'

(i) להקשות אשר דלמא רב נחמן לא אמר למילתי' אלא במכרה למזוני

(ii) במקום להוכיח מדיוקא דהאי דחנן אשר למזוני לא צריכה שבועה ודמסתבר דלא צריכה נמי הכרזה

(iii) הוי להו לתוספות להוכיח בפשיטות דבפרק הכותב כתיב בהדיא דלמכירה למזוני לא בעיא הכרזה

(ד) תירוץ לב' קושיות הללו

(i) אמוראי דסוגיין לא ידעו למימרא בפרק הכותב

(5) המשך גמרא דידן

(א) למסקנא אלמנה לא צריכה הכרזה למכירה לכתובה

(6) תוספות ד"ה אמר לי'

(א) קשיא

(i) הרי ההיא דבהכותב במזוני משתעי דלא בעי הכרזה

(ii) ומשמע דמיהת לכתובה בעי הכרזה

(7) מהרש"א

(א) קשיא על קושיות תוספות

(i) מאי קשיא

(ii) הרי קבענו לתוספות אשר אמוראי דהכא לא ידעי לההיא מימרא בהכותב

(ב) תירוץ

(i) לא כיוונו תוספות להקשות לאמוראי דהכא ממימרא דהכותב

(ii) אלא כיוונו לקבוע להלכה אלו אזלינן בתר סוגיא דהכותב או בתר סוגיא דידן

תד"ה דאמרי לי מאן שם לך

בד"ה דא"ל מאן כו' דהכא משמע דאם החזיקוה ב"ד היתה יכולה כו' ומוכרן בב"ד כו' ואינו מוכרן לעצמו כו' עכ"ל בתוס' דהכא ל"ק להו רק הך חדא אהך דמוכרה לעצמה אבל בתוס' פ"ק דפסחים ובפרק המפקיד קשיא להו עוד בזה דהתם משמע דאף לאחרים אינו מוכרן אלא בב"ד והכא דקאמר הא לאחרים מה שעשתה עשתה אף על גב דלא הוה בב"ד וע"ש בתוס' ובחידושינו ודו"ק:

(1) תוספות

(א) קשיא

(i) בסוגיא דידן כתיב

(1) אלמנה בשומת ב"ד מוכרת לעצמה

(ii) בפרק המפקיד ובפרק קמא דפסחים כתיב

(1) מי שיש לו שומת ב"ד לא מוכר לעצמו

(2) מהרש"א

(א) בתוספות פרק המפקיד ופרק קמא דפסחים מקשין עוד

(i) דבסוגיא דידן משמע דלאחרים מציא למכור אף בלא שומת ב"ד

(ii) משא"כ התם דמשמע דאף למכירה לאחרים איצטריך שומת ב"ד

תד"ה אלמנה ותד"ה כאן שנה רבי (השני) וגמרא צט. הא מדרישא

בד"ה אלמנה כו' לאו דוקא מאתים אלא מעט פחות כו' עכ"ל ומיהו בירושלמי לא ניחא ליה לאוקמא מתני' בהכי דלאו דוקא נקט מאתים אלא מעט פחות וניחא ליה לאוקמא דדוקא נקט מאתים ובשהוקרו והוזלו וק"ל:

בד"ה כאן שנה כו' אין לדחות לפי הירושלמי כו' דהכא משום כו' אלא ודאי דהכא והכא קנאתן כדפרישית עכ"ל מיהו אף על גב דקנאתן הכא גבי שוה מנה במאתים לא הות אלא כשליח והכל לבעל הקרקע כי התם דהכל לבעל המעות אבל לחובתו כגון בשוה מאתים במנה קנאתן לגמרי שלא תוכל להחזיר להם הקרקע כמ"ש התוס' לעיל ודו"ק:

דף צט עמוד א] גמ' הא מדרישא שמעת מינה כו' או שוה מאתים במנה כו' ואפילו לר' יוחנן דמוקי לה בירושלמי כשהוזל היינו בשוה ממש מאתים במנה אבל בפחות קצת שמכרה מנה אפילו בלא הוזל מכרה קיים כדאיתא בהדיא בירושלמי כמ"ש התוס' לעיל וק"ל:

(1) משנה

(א) אלמנה שמכרה שוה מנה במאתים מרויחין יתמי

(ב) אלמנה שמכרה שוה מאתים במנה מפסידה

(2) תד"ה אלמנה

(א) ר' יוחנן בירושלמי

(i) במכירת קרקעות אם הי' דבר מופלג יש אונאה לקרקעות ומכרו בטל

(ב) רבינו חננאל

(i) משמעו דבמכירת קרקעות

(1) נתאנה מוכר ובטל מקח היכא דמכר בחצי שוויו כגון שוה מאתים במנה

(2) נתאנה לוקח ובטל מקח היכא דקנה בכפליים משוויו כגון שוה מאתים במנה

(ii) אבל

(1) שוה מאתים פחות מעט ושילם מנה קיים מקח

(2) וכן שוה מנה ושילם מעט פחות ממאתים קיים מקח

(ג) המשך ר' יוחנן בירושלמי

(i) קשיא

(1) במשנה דידן

(א) כשמכרה אלמנה שוה מנה במאתים הרי נתאנה לוקח בדבר מופלג

(i) ובטל מקח ואין כאן לא מכירה ולא ריוח

(ב) וכשמכרה שוה במאתים במנה הרי נתאנית אלמנה בדבר מופלג

(i) וג"כ בטל מקח ואין כאן לא מכירה ולא הפסד

(ii) תירוץ

(1) במשנתנו

(א) כשמכרה שוה מנה במאתים

(i) מיירי כשאוקיר לאחר המכירה

(ii) ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל

(iii) אבל מ"מ אין לוקח רוצה להחזיר לקרקעות

(ב) וכשמכרה שוה מאתים במנה

(i) מיירי כשאוזיל ועכשיו אינו שוה אלא מנה

(ii) ואין הכי נמי דמכרה ללוקח בטל

(iii) אבל מה יהני לה לאלמנה לקחת לקרקעות בחזרה

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אמאי לא מוקי ר' יוחנן למשנה ככה:

(1) בגוון "שוה מנה במאתים" שילם לוקח מעט פחות ממאתים

(2) ובגוון "שוה מאתים במנה" קרקעות היו שוות מעט פחות ממאתים

(ii) אשר בכך

(1) ליכא דבר מופלג

(2) ולא איצטרך לדחוקי דמיירי בדאוקיר או בדאוזיל

(ב) תירוץ

(i) עדיף לי' לר' יוחנן לאוקמה במאתים בדיוק - בדומה ללישנא דמשנה

(ii) ולכן איצטריך לי' לנמק דמיירי כשאוקיר או אוזיל כדאמרן

(4) מהרש"א דף צ"ט. ד"ה הא מדרישא שמעת מינה

(א) הקדמה

(i) בגמרא דף צט. רוצין לקבוע אשר במשנתנו בשוה מאתים במנה לא מדובר כשאוקיר

(ב) קשיא

(i) אם כן חזרה קושיית ירושלמי למקומה

(ii) הרי מקחה בטל ואמאי הפסידה

(ג) תירוץ

(i) גמרא דידן מוקי לה למשנה כשהיתה שוה מעט פחות ממאתים

(ii) ולא חוששת אשר לישנא דמשנה אינה מדוייקת

(5) המשך גמרא דידן

(א) משנה בגוון דשוה מנה במאתים

(ב) מוכחת אשר שליח שלקח בזול הכל לבעל המעות כלומר למוכר ששילח לשליח

6) תד"ה אלמנה ותד"ה כאן שנה רבי (השני)

(א) קשיא אליבא דירושלמי

(i) ממשנה בשוה מנה במאתים דאיכא דבר מופלג וביטול מקח

(ii) אין להוכיח דהכל לבעל המעות באופן רגיל דליכא ביטול מקח

(iii) והיינו טעמא

(1) דבמשנה אי לאו דאוקיר הי' לוקח מחזיר לקרקעות ולא הוי מרויחין לא יתמי ולא אלמנה

(2) ולכן לא יצאו קרקעות מרשות יתמי ומוכן דהכל ליתמי בעל הקרקע דשלחו לשליח

(iv) משא"כ

(1) היכא דליכא ביטול מקח ויצא הסחורה מרשות המוכר

(2) יכול להיות דהכל לשליח

(ב) תירוץ

(i) אין הכי נמי דבמשנתנו בשוה מנה במאתים מכרה של אלמנה ללוקח בטל

(ii) ברם

(1) אלמנה קנתה לקרקעות מיתמי במנה דכתובתה

(2) ואותה מקח קיים

(3) ולכן אף במשנה כבר יצאו קרקעות מרשות יתמי

(iii) והי לך ראין דאלמנה קנתה לקרקעות ויצאו מרשות יתמי

(1) דאלו אכתי ברשות יתמי עומדות

(2) תיקשי

(א) דבשוה מאתים במנה אף כשאוזיל

(ב) תתבע לקרקעות מלוקח להחזירן ליתמי כדי שלא תפסיד

7) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אכן בשוה מנה במאתים אמאי לא הרויחה מאחר דקנתה לקרקעות דיתמי

(ב) תירוץ

(i) יד יתמי על העליונה

(ii) ולכן

(1) לגבי שוה מנה במאתים לא חוששין להא דקנתה אלמנה לקרקעות ולכן הרויחו יתמי

(2) משא"כ לגבי שוה מאתים במנה חוששין להאי קנין ולכן הפסידה אלמנה

דף צח:

תד"ה כאן שנה רבי (הראשון) ותד"ה אמר רב פפא וכל א"ד שבו

[דף צח עמוד ב] בד"ה כאן שנה רבי כו' אבל אם מכר לו בזול מחמת מעות כעין משנתינו שוה מנה במאתים כו' עכ"ל כ"ה בכל נוסחות תוס' שלפנינו אבל במרדכי שלפנינו וכן במ"י כתוב כעין משנתינו שוה מאתים במנה כו' ונראה ליישב ולכוון דברי התוס' שלפנינו דודאי מתניתין בשוה מנה במאתים לא איירי במכר לו בזול והכל לבעל המעות אלא שמכר לו ביוקר והכל לבעל הקרקע ור"ל הא דקאמר כאן שנה רבי כו' היינו כעין משנתינו דהכל לבעל הקרקע ה"נ התם בברייתא הכל לבעל המעות ואהא קאמרי נמי בהך דקתני בברייתא דמכר לו בזול אי לא הוה נותן לו דרך תוספת אלא מכר לו בזול מחמת מעות כעין משנתינו דהכל לבעל הקרקע במכר לו שוה מנה במאתים דלאו מחמת תוספת הוא דומיא דהכא בברייתא ר' יהודה נמי מודה דהכל לבעל המעות וק"ל:

בד"ה אמר רב פפא כו' ה"ג ר"ח הלכתא כו' אדפריך ליה מאי קמ"ל ה"ל למפרך ולימא הלכה כר' יוסי כו' עכ"ל ונראה ליישב תמיהתם דא"נ הוה קאמר הלכה כר' יוסי נמי הוה פריך ליה מאי קמ"ל דהא פשיטא דהלכה כר"י דקיי"ל בערובין ר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי וק"ל:

בא"ד ומוקי לה בתלמוד ירושלמי כגון שקבל עליו הלוקח כו' עכ"ל אין זה סותר מה שכתבו התוס' לעיל דמוקי לה בירושלמי כשהוקר דהיינו הך דלכך אין הלוקח חוזר אפי' עד פלגא וקבל עליו במאתים משום שהוקרה ועמדה השתא על מאתים וק"ל:

בא"ד ואפי' חולקין אין שייך לומר משום דלא ע"י מעותיו נשתכר ולא דמי לשאר כו' עכ"ל כ"ה במ"י ור"ל ואפי' חולקין אין שייך לומר כפי סברא קמייתא דר"ת דלא ע"י מעותיו נשתכר אלא דבר בפני עצמו הוא כמ"ש לקמן וגם לא דמי לשאר טעות כו' כפי סברא בתרייתא דר"ת דהכל לבעל המעות דהתם נותן הכל בשביל המעות שסבור כו' וק"ל:

(1) משנה

(א) אלמנה שמכרה שוה מנה במאתים הרויחו יתמי

(ב) אלמנה שמכרה שוה מאתים במנה הפסידה אלמנה

(2) תוספות כמבואר מהרש"א

(א) הקדמה

(i) "הוספה מחמת תוספת" משמעו שהוסיף מוכר מדעתו מעות לשליח

(ii) "הוספה מחמת מעות" משמעו שטעה מוכר בשוויית המקח ושילם יותר מדאי לשליח

(ב) ר' יהודה בברייתא

(i) בהוספה מחמת תוספת הכל לשליח

- (ii) משא"כ בהוספה מחמת מעות שטעה מוכר בשוויות המקח
- (1) הכל לבעל המעות דהיינו ללוקח ולא לשליח
- (2) "כעין משנתנו כשמכרה שוה מנה במאתים" וטעה לוקח בשוויות המקח
- (3) מהרש"א חלק א'
 (א) שים לב
 (i) דבברייתא טעה המוכר במכירה בזול
 (1) שלא כמשנתנו בשוה מנה במאתים דטעה לוקח שקנה ביוקר
 (ii) ובברייתא הרויח בעל המעות דהיינו לוקח
 (1) שלא כמשנתנו בשוה מנה במאתים דהרויחו יתומים בתור מוכרים
 (ב) ואפ"ה קאמרי תוספות
 (i) דהוספת מוכר בטעות "כעין משנתנו" בשוה מנה במאתים
 (ii) משום
 (1) דאף במשנה בשוה מנה במאתים מדובר בהוספה מחמת טעות
 (2) ואף במשנה בשוה מנה במאתים לא הרויחה אלמנה בתורת שליח
- (4) מהרש"א חלק ב'
 (א) מרדכי גורס בתוספות
 (i) "כעין משנתנו כשמכרה שוה מאתים במנה"
 (ii) הכל לבעל המעות דהיינו ללוקח ולא לשליח
 (ב) שים לב
 (i) דלגרסא זו
 (1) בין בברייתא בין במשנה
 (א) טעה מוכר במכירתו בזול
 (ב) והרויח לוקח בעל המעות
- (5) המשך גמרא כמבואר בתוספות

ר' יהודה	ר' יוסי	רב פפא
הכל לשליח	חולקין	חולקין
הכל לשליח	הכל לבעל המעות	הכל לבעל המעות
נתן לו הוספה מדעתו בדבר שיש לו קצבה		
נתן לו הוספה מדעתו בדבר שאין לו קצבה		

- (א) קשיא
 (i) מאי קמ"ל רב פפא
 (6) תוספות
 (א) קשיא
 (i) אדפריך לי "מאי קא משמע לך"
 (ii) הוה לי' למיפרך לימא הלכה כר' יוסי

(7) מהרש"א

(א) תירוץ

(i) אף אלו הוי קאמר רב פפא דהלכה כר' יוסי

(ii) נמי הוי מקשה מאי קמ"ל

(iii) דקי"ל דר' יהודה ור' יוסי הלכה כר' יוסי

(8) המשך תוספות כמבואר במהרש"א ועיין עוד ברא"ש ובהגהות דפוס עוז והדר לתיקון גרסאות בתוספות

(א) שאלה

(i) מהו דינו של לוקח שלא טעה בשוויות מקחו אלא טעה בחשבון מעות

(ב) תשובת ר"ת לפני שהדר בי'

(i) הקדמה

(1) טעות בחשבון מעות דומה לטעות בדבר שיש לו קצבה

(2) דהרי נתרצו מוכר ולוקח במחיר המקח

(ii) לשיטת ר' יוסי אשר הובאת בטבלא

(1) היינו טעמא דחולקין כשנתן לוקח הוספה מדעתו לשליח בדבר שיש לו קצבה

(2) דמעיקר הדין הכל לשליח

(א) דהרי כבר קיבל בעל הבית קצבתו בלא הוספה זו

(ב) ברם חולקין מחמת דאי לאו ממנו דמוכר לא הוי שליח מרויח

(iii) ולכן חולקין גם כן בטעות בחשבון מעות

(1) דהרי בעל הבית כבר קיבל קצבתו ומעיקר הדין הכל לשליח

(2) ומ"מ חולקין דאי לאו סחורה דמוכר לא הוי שליח מרויח

(ג) תשובת ר"ת לאחר דהדר בי'

(i) אין לדמות טעות בחשבון מעות להוספה מדעתו דלוקח

(1) דשאני הוספה מדעתו דלוקח לא טעה כל עיקר

(ii) אלא מדמין טעות בחשבון מעות לטעות בשוויות מקח דהכל לבעל הבית

(iii) כגון במשנתנו בשוה מנה במאתים

(1) שטעה לוקח בשוויות מקח

(2) ומחמת שאוקיר לא רצה להחזיר לקרקעות שלו מכה ביטל מקח כמו שביארנו בד"ה שלפני

זה

(3) ודינא דהרויחו יתמי ולא אלמנה בתור שליחא דידהו

(ד) תשובת ר"י

(i) בטעות חשבון מעות הכל לשליח

(ii) והיינו טעמא

(1) ראשית

(א) שלא כשיטת ר"ת לפני דהדר בי'

(i) לא אמר ר' יוסי דחולקין אלא היכא דשליח מרויח מכח מעות בעל הבית

(ii) משא"כ הכא דלא הרויח מחמת ממון בעל הבית אלא מחמת טעות בחשבון מעות שאין לו שייכות למקח

(2) ובדומה לזה

(א) שלא כשיטת ר"ת לאחר דהדר בי'

(i) טעות בחשבון מעות אינו דומה לטעות בשוויות מקח

(ii) משום

1. דטעות בשוויות מקח חשיב כטעות במקח גופי'

2. משא"כ טעות בחשבון מעות אין לו שייכות למקח גופי'

תד"ה כאן שנה רבי (השני)

עיין לעיל תד"ה אלמנה

תד"ה אמר רב פפא וכל א"ד שבו

עיין לעיל תד"ה כאן שנה רבי (הראשון)

דף צט.

גמרא הא מדרישא שמעת מינה

עיין לעיל תד"ה כאן שנה רבי (השני)

תד"ה הא מדסיפא

תוס' בד"ה הא מדסיפא כו' דלא אפשר לפרש לאחרון כו' במנה שלה דהא כו' עכ"ל הכי משמע להו דהמקשה פסיקא ליה דסיפא בדאוזיל דאל"כ טפי ה"ל למשבק סברת המתריך דרישא בדאוזיל וסיפא בדלא אוזיל ולמפשט בעיין דהשתא לא זו אף זו קתני אבל השתא דסיפא בדאוזיל ורישא בדלא אוזיל זו ואצ"ל זו היא ולזה תמהו כיון דע"כ סיפא מוכחא בדזילא מאי איריא כו' וק"ל:

(1) גמרא

(א) איבעיא

(i) בעל הבית שאמר לשליח מכור לתך (חצי כור) ומכר כור

(1) מי אמרינן דמעביר על דברי משלח ולוקח אפילו חצי כור לא קנה

(2) או דאמרינן דמוסיף על דבריו ולוקח מיהת לתך קני

(2) רישא דמשנה

(א) מהלך א'

(i) אלמנה דכתובתה מנה

(1) אם מכרה נכסים שוה מנה בדינר בשוויותן במנה ודינר

(2) כלומר דלא הוזילה

(3) מ"מ

(א) מכרה בטל מחמת "מעביר על דבריו"

(ב) דלא הרשו לה יתמי למכור אלא שוה מנה – בדומה ללתך וכור באיבעיא דלעיל

(ב) מהלך ב'

(i) אלמנה דכתובתה מנה

(1) אם הוזילה ומכרה נכסים שוה מנה ודינר בפחות משוויותן כלומר בדינר

(2) מכרה בטל

(ii) שים לב דלמהלך זה

(1) לא זו לבד דמכרה יותר ממה שהרשו לה יתמי למכור אלא אף זו דהוזילה

(2) ויכול להיות

(א) דאי לאו דהוזילה הוי מכרה קיים מיהת לחלק נכסים אשר שוה מנה

(ב) דלא אמרינן מעביר על דבריו

(3) סיפא דמשנה

(א) לעניננו דומה סיפא לרישא

(ב) ואף בסיפא מצינו לאוקמי הני ב' מהלכים דברישא

(4) המשך גמרא כמבואר במהרש"א

(א) נקטי בגמרא

(i) דמסתבר דבזה שונה פיסקא דרישא מפיסקא דסיפא

(1) דחדא פיסקא במהלך ב' משתעי בדהוזילה

(א) אשר מאותו פיסקא אין למיפשיט דהוי מעביר על דבריו

(2) ואידך פיסקא במהלך א' משתעי בדלא הוזילה משתעי

(א) ולכן איפשיט מאותו פיסקא דהוי מעביר על דבריו

(ב) עכשיו מקשן בגמרא סבירא לי' מאיזה טעם דברישא לא הוזילה ובסיפא הוזילה

(i) נמצא

(1) דמרישא כבר הוברר איבעיא דלן דהוי מעביר על דבריו

(2) ולכן בסיפא דמיירי בהוזילה אף אלו לא הוזילה הוי מכרה בטל מחמת מעביר על דבריו

(ii) ותיקשי

(1) כיון דמרישא כבר ידענא דבטל מקח מכח דהוי מעביר על דבריו

(2) למה איצטריך למשנה למייתי לסיפא אשר בטל מקח במעביר על דבריו וגם הוזילה

(3) ודוחק לתרץ דמשנתנו שנוי' באופן זו ואין צריך לומר זו

(ג) משא"כ תרצן בגמרא סבירא לי' דברישא הוזילה ובסיפא לא הוזילה

(i) נמצא

(1) דמרישא יכול להיות דמכרה בטל משום דהוזילה ולא מטעם דהוי מעביר על דבריו

(2) ולכן שפיר איצטריך סיפא למילף דמטעם מעביר על דבריו נמי בטל מקח

(3) ומשנתנו אתיא שפיר באופן לא זו אף זו אשר אינו דוחק כלל

תד"ה נתן לו דינר

בד"ה נתן לו דינר כו' הל"ל בשלש וחצי דינר חלוק וכן טלית כו' עכ"ל לפי רש"י דינר זהב שוה כ"ה דינרי כסף כו' והם ו' סלעים עכ"ל אינו מכוון דסלע בכל מקום ד' דינר כסף הוא וא"כ כ"ד דינר כסף הם ו' סלעים וא"כ החצי מדינר זהב שהוא כ"ה דינר כסף הוא ג' סלעים וחצי דינר וק"ל:

בא"ד זוזא של הכרעות שנותן קלבון לכל שני דינרין של כסף כו' עכ"ל כצ"ל:

(1) רש"י

(א) חצי דינר של זהב היינו ג' סלעים כסף

(2) תוספות כמבואר במהרש"א ד"ה נתן לו

(א) חשבון רש"י אינו מדוקדק דבקושטא חצי דינר זהב = ג' סלעים כסף וחצי דינר אחד כסף

(ב) והי לך חשבוננו

(i) דינר זהב = כ"ה דינרי כסף

(ii) סלע = ד' דינרי כסף

(iii) השתא

(1) 24 דינרי כסף = 6 סלעי כסף

(2) 25 דינרי כסף = 6 סלעי כסף ודינר כסף

(3) ולכן חצי 25 דינרי כסף = 3 סלעי כסף וחצי דינר כסף

תד"ה אלא אי אמרת

בד"ה אא"א מעביר כו' דמה שהביא לו חלוק קטן ורע חשוב כמו לא ניחא כו' עכ"ל וק"ק לפי זה דא"כ אדרבה מהאי טעמא מדברי ר' יהודה תפשוט איפכא דמעביר הוא והל"ל כתנאי וק"ל:

(1) גמרא

(א) איבעיא

(i) בעל הבית שאמר לשליח זיל מכור לי כור ואזיל ומכר לתך

(ii) מי אמרינן דמקחו בטל מחמת דבעל הבית לא ניחא לי' לאפושי שטרי

(ב) תא שמע ממשנה במסכת מעילה אליבא דהוה אמינא דגמרא

(i) אמר לי' הבא לי חלוק בשש והביא לו בשלש

(1) תנא קמא

(א) בעל הבית מעל דניחא לי' מה שהביא חלוק קטן ורע בשלש

(2) ר' יהודה

(א) בעל הבית לא מעל דלא ניחא לי' לבעל הבית מה שהביא חלוק קטן ורע בשלש

(ג) לכאורה

(i) תנא קמא דסבר דניחא לי' לבעל הבית מה שהביא לו חלוק קטן ורע

(ii) סבירא לי' נמי דניחא לי' לבעלה הבית דליפשו שטרא עליו'

(iii) והרי איפשוט איבעיא דלן לתנא קמא

(2) מהרש"א

(א) קשיא

(i) כיון דר' יהודה סבירא לי' דלא מעל ודלא ניחא לי' לבעל הבית בחלוק קטן ורע

(ii) הוי לה לגמרא למימר "כתנאי"

(ב) תירוץ

(i) חלוק קטן ורע ריעותא היא ביותר לבעל הבית מאפושי שטרי

(ii) ולכן קאמרי

(1) כיון דתנא קמא ס"ל דאף בריעותא אלימא דחלוק קטן ורע ניחא לי' לבעל הבית

(2) מכ"ש דניחא לי' בריעותא קלישא דאפושי שטרי

(iii) אבל

(1) ר' יהודה דאית לי' דלא ניחא לי' בריעותא אלימא דחלוק קטן ורע

(2) אכתי יכול להיות דס"ל דאף בריעותא דקלישא דאפושי שטרי נמי לא ניחא לי'

(3) ולכן ליכא למימר כתנאי

תד"ה כל שכן

בד"ה כ"ש דהוה כו' דהא פשיטא בקטנית נמי אם נתנו לו תחלה שוה שש בשלש כו' עכ"ל דע"כ בקטנית נמי איירי בכה"ג בשוה שש בשלש דאל"כ לכ"ע בעה"ב לא הוה מעל דמעביר על דבריו הוא למאי דקיימינן השתא והיינו כדמסיק דכילי בכני אבל אי הוה מזבני בשומא בקטנית נמי בקונה הרבה ביחד הוה מוזלי גביה יותר מכפלים והוה מעביר אפילו לקטנית ולא מעל הבעה"ב ודו"ק:

(1) משנה במעילה לפי מסקנת גמרא דידן

(א) נתן לו דינר זהב ואמר לי' הבא לי חלוק והביא לו בשלש חלוק שוה שש

(ב) ר' יהודה

(i) בעל הבית לא מעל

(ii) ומודה ר' יהודה בקטנית דמעל

(2) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) הקדמה

(i) חלוק נמכר בשומא ונוקטין דמאן דזבין טפי מוזלי גבי יותר

(ii) קטנית נמכרין בכני לפי חשבון פרוטות דלכן מאן דזבין טפי לא מוזלי גבי יותר

(iii) וקטנית נמכרין נמי בשומא דומיא דחלוק ונוקטין דמאן דזבין טפי מוזלי גבי יותר

(ב) שאלה

(i) ר' יהודה דמודה בקטנית דשניהם מעלו

(ii) האם בנמכרין בכני משתעי או בנמכרין בשומא

(ג) תשובה

(i) על כרחך דר' יהודה בנמכרין בכני משתעי

(1) דנתן לו שש ואמר לי' הבא לי קטנית בכני והביא לו בשלש שוה שש

(2) ונוקטין אשר בעל הבית

(א) ה' יכול לקנות עוד קטנית בחשבון של שש בשלש

(ב) אשר בסך הכל יהא לו קטנית שוה 12 ב-6

(ג) ולכן לא הפסיד דאף אלו שילם שליה 6 לכתחילה לא היו מוזלי גבי לתת לו שוה 13

(3) ומובן דבעל הבית מעל

(ii) משא"כ אלו נמכרין בשומא

(1) אף לר' יהודה לא מעל בעל הבית בדאייתי 6 בשלש

(2) דאי הוי משלם 6 לכתחלה הוי מוזלי גבי והוי מייתי שוה 13

(3) תוספות כמבואר במהרש"א

(א) כיון דר' יהודה ס"ל בהאי דחלוק דנמכר בשומא דבעל הבית לא מעל

(ב) ע"כ דאף לגבי חלוק נוקטין דאלו הוי משלם 6 לכתחלה הוי מוזלי גבי' והוי מייתי שוה 13

דף צט:

תד"ה אמר לאחד וכל א"ד שבו

[דף צט עמוד ב] בד"ה אמר לאחד כו' תימה הא לעיל לא איפשיט כו' והיכי פשיט ליה רב הונא כו' ומפרש ר"ת כו' עכ"ל יש לדקדק דלרב הונא לא תירץ כלום אמאי לא פשיט ליה במכ"ש לעיל דאיכא נמי למיחש משום אפוישי שטרא דלא הוה זביניה זביני ויש ליישב דעיקר קושייתם מרב חסדא דקי"ל כוותיה אבל מאי דלא פשיט מדרב הונא ליכא למיחש כולי האי כיון דלא קי"ל כוותיה וכן נראה מדברי הרא"ש דעיקר קושייתם מרב חסדא וק"ק לפי ר"ת מאי פשיט תלמודא מבעיין דלעיל מהיתה ד' מאות זוז כו' דשל כולן מוכרן קיים דאימא דאיירי בכה"ג בשכבר חתמו העדים דליכא קפידא דאפוישי שטרא וק"ל:

בא"ד ורבי מוקי לה סוגיא בשטר א' דליכא קפידא דשטר אלא כו' עכ"ל ולהאי פירושא איכא לפרושי שפיר הא דאפוישי שטרא דלעיל היינו משום דזילי נכסי ודו"ק:

בא"ד כתב רב אלפס כו' וסוגיין דמעביר על דבריו הוי כו' עכ"ל ובהך בעיין א"ל לאחד סתמא מאי פסק רב אלפס הלכתא כרב חסדא וצריך לחלק כפי ר"ת וכ"כ הרא"ש ע"ש ולולי דברי הרא"ש היה נראה לומר לפי גירסת ר"ת דסתמא דוקא מבעיא ליה והא דזבין לי כורא דלעיל הוה כמו אמר לאחד דמשמע קפידא אבל אמר סתמא מכור קרקע זו עדיף ליה ודו"ק:

בא"ד ורב האי כו' הלכתא כמאן דאמר מוסיף כו' הוא פי' האי פשיטא ע"ד מאי הוי עלה עכ"ל ולא תקשי לך כיון דזו הבעיא היא בעצמה אבעיא דלעיל מאי מהדר שוב למפשט ממתני' דהכא דהיתה כתובתה ד' מאות זוז כו' כיון דכבר דחי לה לעיל דיש לומר דסוגיא דלעיל דזבין ליה כורא כו' בדורות אחרונים דאמוראי הוה מדשקיל וטרי בה רב פפא ואתי למפשט לה מדורות הראשונים של האמוראים שהם רב הונא ורב חסדא דשקלי וטרי בההיא דאמר לאחד כו' ובין בדורות ראשונים ובין באחרונים בעו למפשט ממתני' דהכא ודחי לה מדרב שישא ולכך עיקר תירוץ דרב שישא בדורות ראשונים הוה דאמרינן אמר רב שישא ולעיל קאמר כדרב שישא ודו"ק:

(1) משנה

(א) אלמנה מוכרת לכתובתה במכירות הרבה

(2) גמרא

(א) איבעיא דכור ולתך

(i) אמר לי זיל זבין לי כורא ואזיל זבין לי ליתכא

(ii) מאי

(1) מי אמרינן דטבא לי עבדי לך ומיהת מכר ללתך

(2) או דלמא

- (א) אמר לי' משלה לא ניחא לי דליפשו שטרא עילוואי
(ב) ומכרו בטל

(3) גמרא

(א) קשיא

- (i) תפשוט ממשנה דמכרו קיים
(ii) דהרי במשנה מכרה מכירות הרבה ולא אמרינן דיתמי לא ניחא להו לאפושי שטרי
(ב) תירוץ

- (i) כדאמר רב שישא בר' דרב אידי
(ii) אשר משנה בקטיני איירי כלומר בשדות דאינן סמוכין זו לזו
(iii) ולכן מובן דאף יתמי כיוונו שתמכור במכירות הרבה אע"ג דאפושי שטרי
(4) המשך גמרא כמבואר ברש"י

(א) איבעיא

- (i) אמר מכור לאחד סתמא ומכר לשנים
(ii) מי אמרינן דמקחו בטל דלא ניחא לי' לאפושי שטרי
(ב) תשובה

(i) רב הונא אמר

(1) גילה דעתו דלא ניחא לי' לאפושי שטרי

(2) ומכרו בטל

(ii) רב חסדא ורבה בר רב הונא

(1) מכור לאחד משמעו לאחד ואפילו למאה ולכן מכרו קיים

(ג) תא שמע

(1) תיפשוט ממשנה דידן דלא חיישינן לאפושי שטרי

(2) דהרי קבענו במשנה דמציא למכור לנכסי יתמי ללקוחות הרבה

(ii) תירוץ דרב שישא בר' דרב אידי

(1) משנה בקטיני איירי כלומר בשדות דאינן סמוכין זו לזו

(2) ולכן מובן דאף יתמי כיוונו שתמכור במכירות הרבה אע"ג דאפושי שטרי

(5) תוספות ד"ה אמר לאחד

(א) הקדמה

(i) שאלה

(1) מהו נקודת איבעיא דלן לגבי אפושי שטרי

(ii) תשובה

(1) לכאורה איבעיא להו אלו חושש בעל הבית אשר בגלל אפושי שטרי זילי נכסי'

(ב) קשיא

- (i) בין לגבי כור ולתך בין לגבי מכור לאחד יכול להיות דבעל הבית חושש דזילי נכסי'
(ii) ותיקשי דמאי שנא
- (1) דרב הונא ורב חסדא פשטי לאיבעיא דמכור לאחד
(2) ולא פשטי לאיבעיא דכור ולתך
- (ג) תירוץ רבינו תם
- (i) חלק א'
(1) לא כדאמרת דנקודת איבעיא היינו אלו חושש בעה"ב לזילי נכסי'
(2) אלא נקודת איבעיא לגבי כור ולתך היינו אלו חושש בעה"ב לתרי חששות הללו:
(א) חשש א'
(i) שיצטרך חתימת עדים לכל שטר ושטר
(ב) חשש ב'
(i) לאפושי בעלי דין
(ii) כלומר דמחמת מכירות הרבה יכול להיות דיהא לו בעלי דין הרבה היום ולמחר
- (ii) חלק ב'
(1) איבעיא דכור ולתך מדובר היכא דאכתי לא חתמי עדים
(א) ואית למיחש לתרוייהו דהני חששות
(2) משא"כ באיבעיא דמכור לאחד
(א) מדובר כשכבר חתמו עדים על ב' השטרות
(ב) ולית למיחש אלא לחשש דלאפושי בעלי דין
- (iii) חלק ג'
(1) ולכן
(א) אף על גב דלגבי מכור לאחד פשט רב חסדא דלא חושש בעה"ב לחשש דאפושי בעלי דין
(ב) לא פשט אלו בכור ולתך מיהת לא ניחא לי' לבעה"ב שיצטרך חתימת עדים לכל שטר
- (ד) תירוץ ר"י כמבואר במהרש"א א בא"ד ורבי מוקי לה
- (i) חלק א'
(1) נקודת איבעיא לגבי כור ולתך היינו אלו חושש בעה"ב לתרי חששות הללו:
(א) חשש א'
(i) זילי נכסי'
(ב) חשש ב'
(i) לאפושי בעלי דין
- (ii) חלק ב'
(1) איבעיא דכור ולתך מדובר היכא דאכתי לא חתמי עדים

- (א) ואית למיחש להני תרי חששות
- (2) משא"כ באיבעיא דמכור לאחד
- (א) מדובר כשמכר לשניהם בשטר אחד דבזה לא זילי נכסי
- (ב) ולית למיבעיא אלא אם חושש לאפושי בעלי דין
- (3) חלק ג'
- (א) ולכן
- (i) אף על גב דלגבי מכור לאחד פשט רב חסדא דלא חושש בעה"ב לאפושי בעלי דין
- (ii) לא פשט אלו חושש בעה"ב לזילי נכסי בכור ולתך
- (6) מהרש"א ד"ה אמר לאחד
- (א) קשיא לר"ת ור"י
- (i) לשיטת רב הונא לא תירצנו כלום
- (1) דמאחר דפשט רב הונא במכור לאחד דבעל הבית חושש לאפושי בעלי דין
- (2) בפשיטות אית לי רב הונא נמי בכור ולתך דבעל הבית חושש לאפושי בעלי דין
- (ב) תירוץ
- (i) עיקר קושייתן מרב חסדא דקי"ל כוותי'
- (ג) קשיא לר"ת ור"י
- (i) האיך רוצין לעיל להביא ראי' לכור ולתך דמכרו קיים ממשנה דידן
- (ii) הרי לרבינו תם
- (1) יכול להיות – בדומה למכור לאחד – דבמשנה מדובר בשכבר חתמו העדים דליכא למיחש אלא לאפושי בעלי דין
- (2) והיינו טעמא דמקחו קיים
- (3) משא"כ בכור ולתך
- (א) דאכתי לא חתמו עדים
- (ב) ואיכא למיחש נמי שיצטרך עדים לכל שטר ושטר
- (iii) והרי לר"י
- (1) יכול להיות – בדומה למכור לאחד – דבמשנה מדובר בשמכרו למכירות הרבה בשטר חדא דליכא למיחש אלא לאפושי בעלי דין
- (2) והיינו טעמא דמקחו קיים
- (3) משא"כ בכור ולתך
- (א) דלא מכרו בשטר חדא
- (ב) ואיכא למיחש נמי לזילי נכסי
- (7) מהרש"א בא"ד כתב רב אלפס
- (א) הקדמה

- (i) רב אלפס פסק לגבי כור ולתך דמכרו בטל ובסוגיא דידן פסק כרב חסדא דמכרו קיים
- (ב) לפירוש ר"ת ניהא
- (i) דבכור ולתך מדובר בעוד לא חתמו עדים בשטרות
- (ii) ובמכור לאחד מדובר שכבר חתמו בשטרות
- (ג) לפירוש ר"י ניהא
- (i) דבכור ולתך מדובר כשמכר בשטרי הרבה
- (ii) ובמכור לאחד מדובר שמכר בשטר אחד
- (ד) לגרסת ר"ח הובא בתוספות נמי ניהא
- (i) דר"ח גרס בסוגיא דידן
- (1) דבמכור לאחד פשיטא דמכרו בטל
- (2) ולא איבעיא להו אלא בדאמר מכור גרידא
- (ii) ולגרסא זו מובן
- (1) דכור ולתך דומה למכור לאחד אשר לרבינו חננאל מכרו בטל אפילו לרב חסדא
- (2) מחמת דמלה "כור" ומלה "לאחד" יש בהם משמעות של הקפדה
- (3) ואינו דומה למלה "מכור" דלית בי' משמעות של הקפדה כלל
- (8) המשך תוספות
- (א) רב האי גאון
- (i) איבעיא דמכור לאחד דומה היא בדיני' לאיבעיא דכור ולתך
- (ii) ובאיבעיא דידהו לגבי מכור לאחד כיוונו בגמרא לישאל מאי הוי עלה לאיבעיא דכור ולתך
- (iii) ולכן
- (1) כשפשטו לרב חסדא במכור לאחד דמכרו קיים
- (2) בעקיפין פשטו נמי בלתך וכור דמכרו קיים
- (9) מהרש"א
- (א) קשיא לרב האי גאון
- (i) כיון
- (1) דממשנה דידן כבר בעי למיפשיט לאיבעיא דכור ולתך
- (2) וכבר תירצו מדרב שישא ברי' דרב אידי דמשנה בקטיני מיירי ולית למיפשיט כלום
- (ii) בסוף סוגיין אמאי בעי שוב למיפשיט מאותה משנה לאיבעיא דמכור לאחד
- (ב) תירוץ
- (i) מתחלה
- (1) רב הונא ורב חסדא
- (א) דהוי מדורות ראשונים של אמוראים
- (ב) שקלי וטרי באיבעיא דמכור לאחד ובעי למיפשיט' ממשנה דידן

(2) ורב שישא בר' דרב אידי השיב דלית למיפשטי' מחמת דמשנה בקטיני איירי

(ii) ולאח"כ

(1) רב פפא ואמוראי אחרים

(א) דהוי מדורות אחרונים של אמוראים

(2) שקלי וטרי באיבעיא דמכור לאחד אשר לרב האי גאון דומה דינו לכור ולתך

(3) והכירו

(א) אשר אין למיפשט למכור לאחד מן משנה דידן

(ב) דהרי לדורות הראשונים כבר אמר רב שישא בר' דרב אידי למילת' לגבי כור ולתך

(ג) שים לב

(i) אשר למהלך זו ניחא

(1) דבאיבעיא דמכור לאחד דבדורות ראשונים נאמרה כתיב "אמר רב שישא בר' דרב אידי"

(2) משא"כ באיבעיא דכור ולתך דבדורות אחרונים נאמרה כתיב "**כדאמר** רב שישא בר' דרב

אידי"

תוספות ד"ה אמר לי' אע"ג דטעה שליח

בד"ה א"ל אף על גב דטעה שליח פירוש הואיל וס"ל כו' ה"נ לימא דאף בטעותו נתרצה כו' עכ"ל יש לדקדק הא אינהו גופייהו ס"ל לאחד ואפילו למאה ודוחק לומר דהא דקאמרי הכי לעיל היינו לבתר דשמעי מדרב נחמן וע"ק מה תמהו עליו בזה הא כבר פסיקא להו דרב נחמן ס"ל הכי כדפרכינן ליה והא מר הוא דאמר אין אונאה כו' דהיינו אפילו בשליח כמו שפירשו התוס' ויש ליישב דודאי אינהו נמי ידעי לפלוגי כמ"ש התוס' דלא דמי לטעות דלא אסיק אדעתיה אלא דהוּו מסקי אדעתייהו דרב נחמן לא מפליג בהכי וסמכו עצמם אהך פירכא דהא מר הוא דאמר אין אונאה כו' ודו"ק:

(1) גמרא בפרק המקבל בבא מציעא דף קח.

(א) רב נחמן אליבא דהוה אמינא בסוגיא דידן

(i) בעל הבית עצמו אשר טעה בשוויות שדה שקנה או שמכר מקחו קיים דאין אונאה בקרקעות

(ב) ולא זו בלבד אלא אף זו

(i) דאם טעה שליחו לא מצי בעל הבית למימר לתקוני שדרתיך ולא לעותתי

(ii) אלא אמרינן דמקחו קיים

(iii) מחמת דנתרצה בעה"ב בטעותו של שליח ללכת אחר דעת שליח

(2) גמרא דידן

(א) איבעיא דמכור לאחד

(i) אמר לשליח מכור לאחד ואזל שליח ומכר לשנים

(ii) מי הוי קנין או לא הוי קנין

(ב) תשובה

(i) רב חסדא ורבה בר רב הונא אמרי "לאחד ואפילו למאה" והוי קנין

(ii) דנתרצה בעל הבית לדעת שליח

(3) המשך גמרא

(א) רב חסדא ורבה בר רב הונא שאלו לרב נחמן למיפשט איבעיא דמכור לאחד

(ב) והשיב רב נחמן

(i) אמר להו לאחד ואפילו למאה והוה קנין

(ii) דהטיל דעתו על השליח לעשות כרצונו של שליח

(ג) ושאלו לרב נחמן עוד

(i) היכא דטעה שליח

(ii) האם משלח הטיל דעתו אף לטעותו של שליח

(ד) והשיב רב נחמן

(i) בטעותו של שליח לא אסיק אדעתיה דבעל המעות להטיל דעתו לדעת שליח

(ה) והקשו לרב נחמן

- (i) והאמר בהמקבל אשר בעל הבית נתרצה נמי לטעותו של שליח
- (ו) והשיב רב נחמן
- (i) לא כדאמרת דבהאי עובדא דהמקבל מדובר בשליח שטעה
- (ii) דבקושטא מי שטעה התם לאו שליח גמור הוי
- (4) מהרש"א
- (א) קשיא א'
- (i) הרי רב חסדא ורבה בר הונא גופייהו נמי ס"ל לאחד ואפילו למאה ואמאי תמהו על רב נחמן
- (ii) ודוחק לומר דלא אסיק אדעתיהו למימר לאחד ואפילו למאה עד דפירש רב נחמן לשיטתו
- (ב) קשיא ב'
- (i) למה תמהו על רב נחמן בדחשבו אשר ס"ל דאף כשטעה שליח מקחו קיים
- (ii) הרי כבר נודע להו שיטת רב נחמן בהמקבל דאפילו כשטעה שליח מקחו קיים
- (ג) תירוצ'
- (i) אינהו גופייהו כבר ידעי לפלוגי דבטעותו של שליח לא מסיק אדעתיה דמשלח להטיל עליו
- (ii) ולא תמהו אלא אהא דחשבי דרב נחמן אמר למילתי' אפילו כשטעה שליח
- (iii) השתא
- (1) כששאלו לו אלו לאחד ואפילו למאה
- (2) וכשוב שאלו לו אלו מקחו קיים אפילו כשטעה שליח
- (3) כיוונו אף לכתחלה להקשות לו ממאי דחשבו דבהאי דהמקבל ס"ל דמקחו קיים כשטעה שליח

תד"ה פיחת עשרה

בד"ה פיחת עשרה כו' והרעה כו' ששית האיפה מחומר החטין פירוש קרא כפשטיה ב"ש כו' עכ"ל ר"ל עין רע דהוא א' מס' לת"ק דריש ליה מפשטיה דקרא ששית איפה כו' ולא דריש שמואל לת"ק תן ששית על וששיתם כו' אלא לענין עין יפה וב"ש לא דרשי כלל כשמואל וכל חדא באנפי נפשיה פשטיה דקרא הוא וק"ל:

(1) פרק ד' ממסכת תרומות הובא בתוספות

(א) שיעור תרומה

(i) עין יפה אחד מארבעים לבית הלל ואחד משלשים לבית שמאי

(ii) עין רעה אחד מששים

(ב) שיעור מדת בינונית אינו מעניינו בפסקא זו

(2) הי לך מקור הדברים על פי ירושלמי

(א) כתיב

(i) זאת התרומה אשר תרימו ששית האיפה מחומר החטים דהיינו אחד מששים

(ii) וששיתם (שתי ששיות) האיפה מחומר השעורים דהיינו אחד משלשים

(ב) דרש

(i) "וכל תרומות" שיהו כל התרומות שוות ושלא לחלק בין חטים לשעורים

(ג) שמואל

(i) תן ששית מחומר חטים על שתי ששיות מחומר שעורים

(ii) דהיינו סך הכל של ג' ששיות מן סך הכל של שתי חומרים

(iii) הרי לך אחד מארבעים

(3) ביאור מהרש"א

(א) הקדמה

(i) איפה יש בו 3 סאין

(1) ולכן

(א) ששית איפה יש בו חצי סאה

(ב) ב' ששית איפה יש בהן סאה

(ii) חומר יש בו 30 סאה וב' חומרים יש בהן 60 סאה

(iii) ולכן

(1) ששית איפה (חצי סאה) = אחד מששים בחומר (30 סאה)

(2) ב' ששית איפה (סאה) = אחד משלשים בחומר (30 סאה)

(3) ג' ששית איפה (סאה וחצי) = אחד מארבעים בב' חומרים (60 סאה)

(ב) השתא

(i) לעין רע

(1) לא דריש שמואל תן ששית על וששיתם

(2) אלא דריש אחד מששים מפשטי' דקרא לגבי חטין

(ii) לעין יפה לבית שמאי

(1) נמי לא דריש שמואל תן ששית על וששיתם

(2) אלא דריש אחד משלשים מפשטי' דקרא לגבי שעורין

(iii) לעין יפה לבית הלל

(1) דריש שמואל תן ששית על וששיתם

(א) דהיינו אחד מארבעים כמו שביארנו

(iv) מן קרא של "וכל תרומות"

(1) דריש שמואל אשר כל הני שיעורים אוקמינהו בין לחטין בין לשעורין

דף ק.

תד"ה רבא אמר

[דף ק עמוד א] בד"ה רבא אמר כו' ולעיל כו' דמצי א"ל לתקוני שדרתיך ביתר בשתות איירי עכ"ל צ"ע אמאי נקטו במלתייהו ביתר משתות דהא משתות נמי מכרו בטל דלא עדיף שליח מדיינין לת"ק דמתניתין ויש ליישב כיון דסתמא קאמר לעיל ולא הזכיר שתות אית לך לאוקמא ולפרושי ביתר משתות ולא בשתות מצומצם ושוב ראיתי בדברי מהרש"ל דעדיף ליה שליח מדיינין והוא דחוק ורחוק ואין להאריך ויש מקשים עוד בזה אמאי לא תירצו בההיא דלעיל כמו שתירצו בסמוך בההיא דקידושין דאיירי בפחות משתות ולא אמרינן לתקוני שדרתיך אלא לענין זה שצריך להחזיר האונאה ויש ליישב דלעיל ליכא לפרושי הכי דא"כ לא הוה קפרכי ליה מידי מהא דאמר אין אונאה לקרקעות אפילו בשליח דאימא לענין זה אין אונאה דמכרו קיים אבל צריך להחזיר האונאה ועוד דמעיקרא דא"ל אף על גב דטעי שליח כו' מדמי ליה להך דלאחד ואפילו למאה דהיינו אי בטל לגמרי ודו"ק:

(1) משנה דף צח.

(א) אלמנה שמוכרת נכסי יתמי מכרה בטל אף בטעות כל דהו

(2) תנא קמא דמשנה בסוגיא דידן

(א) דיינין שפחתו שתות או שהוסיפו שתות מכרן בטל

(ב) אבל בטעות דפחות משתות מכרן קיים

(3) גמרא כמבואר ברש"י

(א) איבעיא להו

(i) שליח דטעה כמאן דיינינן ליה

(1) כאלמנה דמכרה בטל אף בטעות כל דהו

(2) או כדיינין דמכרן קיים בטעות פחות שתות

(ב) תשובה

(i) רבא אמר רב נחמן שליח כדיינין

(4) תוספות

(א) קשיא א'

(i) הרי רב נחמן אית ליה בדף צט: אשר שליח שטעה בטל מקח

(ii) דאמר ליה לתקוני שדרתיך ולא לעוותי

(iii) ולכאורה משמעו אשר שליח מקחו בטל אפילו בטעות כל דהו

(ב) קשיא ב'

(i) בקידושין ס"ל רבא גופי'

(1) אשר "הא דאמרן פחות משתות נקנה מקח לא אמרן אלא בדלא משוי שליח"

(2) ומשמע דבשליח בטל מקח אף בפחות משתות משום דאמר לי' לתקוני שדרתיך

(ג) תירוץ

(i) האי דרב נחמן בדף צט.

(1) דבשליח דעלמא בטל מקח משום דאמר לי' לתקוני שדרתיך

(2) דיקא ביותר משתות איירי

(ii) ובהאי דקידושין

(1) צריך למיגרס ככה:

(א) "הא דאמרן פחות משתות נקנה מקח ואין צריך להחזיר אונאה

(ב) לא אמרן אלא בדלא משוי שליח"

(2) ור"ל

(א) דמחמת דאמר לי' לתקוני שדרתיך

(ב) צריך למי שהרויח מטעותו של שליח להחזיר אונאה לבעל הבית

(ג) אבל מקחו קיים

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) כיון דבדיינין במשנה דידן אף בשתות בטל מקח

(ii) מנא להו לתוספות דשליח עדיף מדיינין אשר מקחו בטל דיקא ביתר משתות

(ב) תירוץ

(i) אלו הוי קסבר ר' נחמן דאף בשתות מצומצום מקחו דשליח קיים

(ii) הוי פסק כן בהדיא כמו דפירשו במשנה לתנא קמא לגבי דיינין

(ג) קושיית "יש מקשים"

(i) אמאי לא מתרצי אף האי דרב נחמן כעין דמתרצי האי דרבא בקידושין

(ii) כלומר דבפחות משתות איירי

(1) ומחמת לתקוני שדרתיך מחזיר אונאה

(2) אבל מקחו קיים

(ד) תירוץ א'

(i) הקדמה

(1) בדף צט: מקשי

(א) דהאי דרב נחמן דס"ל דבעל הבית מצי אמר לתקוני שדרתיך

(ב) סותר למימרא דרב נחמן בפרק המקבל דלכאורה משמעו דמקחו קיים

(ii) השתא

(1) אי אמרת דהא דאמר רב נחמן דלתקוני שדרתיך מצינו לנמק דמכרו קיים ומחזיר אונאה

(2) הרי מצינו לתרץ

- (א) דבדף צט: קמ"ל רב נחמן דמחזיר אונאה
(ב) ובהמקבל קא משמע לן רב נחמן דמכרו מיהת קיים

(ה) תירוך ב'

(i) עיין לעיל בדף צט: דמדמין

(1) בעל הבית שאמר לשליח מכור לאחד והלך שליח ומכר לשנים

(2) לשליח שטעה ומכר בפחות משוויו

(ii) ובהאי דמכור לאחד דאינו ענין לאונאה פשיטא דמדובר בביטול מקח

תד"ה אמר רב נחמן

בד"ה אמר רב נחמן כו' הא דאמרן יתר כו' ומייתי ראייה השתא ממילתא דרשב"ג כו' עכ"ל ויש להקשות לפי גירסא זו מאי מייתי ראייה מרשב"ג כיון דלא קאי אלא אדברי ת"ק דלא איירי אלא בשתות וכן הקשו התוס' שם ויש ליישב לדברי התוס' דהכא דלא חשו לקושיא זו דמשמע ליה לתלמודא דרשב"ג איירי אף ביתר משתות כדלקמן עד פלגא והיינו משום דלא ניחא לן דרשב"ג לא פליג אלא במצומצם שתות וק"ל:

(1) משנה

(א) דיינין שפחתו שתות או הוסיפו שתות

(i) חכמים אית להו דמכרן בטל

(ii) רשב"ג אית ליה דמכרן קיים

(2) גמרא בהאיש מקדש

(א) רשב"ג אית ליה דמכרן קיים אף ביתר משתות

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) הרי רבנן בשתות דיקא משתעי

(ב) תירוץ

(i) לא מסתבר אשר רשב"ג פליג דוקא בשתות מצומצם

תד"ה והא אמר רב נחמן

בד"ה והא אמר כו' מהא דאמר רב נחמן שליח כאלמנה כו' עכ"ל אבל למאן דאמר שליח כדיינין לרב נחמן ודאי דלק"מ דאימא שליח כדיינין אליבא דרשב"ג ודו"ק:

(1) משנה

- (א) חכמים אית להו אשר מכר דיינין בטל בטעות שתות
- (ב) רשב"ג אית לי' דמכרן קיים דאמרינן אם כן מה כח בית דין יפה

(2) גמרא

- (א) רבא אמר רב נחמן
 - (i) שליח של דיינין דינו כדיינין
 - (ב) רב שמואל בר ביסנא אמר רב נחמן
 - (i) שליח של דיינין מכרו בטל אפילו בפחות משתות
 - (ii) דלא אמרינן מה כח בית דין יפה

(3) המשך גמרא

- (i) רב נחמן אמר הלכה כחכמים במשנה דלא אמרינן מה כח בית דין יפה
- (ב) קשיא
 - (i) הרי רב נחמן ס"ל בענין מסוים דאמרינן מה כח בית דין יפה

(4) תוספות כמבואר במהרש"א

- (א) קשיא
 - (i) אף אלו לא הוי קאמר רב נחמן דהלכה כחכמים הוי מצינו להקשות
 - (ii) אשר רב נחמן דס"ל בענין מסוים דאמרינן מה כח בית דין יפה
 - (iii) סותר לרב נחמן אליבא דרב שמואל בר ביסנא דאית לי' מיהת לגבי שליח דיינין דלא אמרינן מה כח בית דין יפה

(5) מהרש"א

- (א) שים לב
 - (i) אשר לרב נחמן **אליבא דרבא** דס"ל אשר שליח של דיינין דינו כדיינין
 - (1) אין למידק דלית לי' מה כח בית דין יפה
 - (ii) דהרי השתא קיימינן
 - (1) בדלא אמר רב נחמן הלכה כחכמים
 - (2) ודיכול להיות דס"ל הלכה כר' שמעון בן גמליאל
 - (iii) ומצינן למימר
 - (1) דרב נחמן ס"ל שליח כדיינין
 - (2) כוונתו כדיינין אליבא דר' שמעון בן גמליאל דאית לי' דאמרינן מה כח ב"ד יפה

תד"ה פרטא בנו

בד"ה פרטא בנו כו' פי' דהוא בן בנו של כו' אביו של ר"א הוא זקנו של זה עכ"ל יש מפרשים דלא ניחא להו לפרש כמשמעו דפרטא אביו של ר"א הוא בן בנו של רבי פרטא הגדול דא"כ לא ה"ל למשבק מלהזכיר בדורות הללו גם שם אביו של פרטא אביו של ר"א אבל קשה דמצינו בכה"ג רבי מייאשא בר בריה של ריב"ל שלא הזכיר אביו של ר' מייאשא אלא זקיננו ריב"ל כו' ונ"ל לפרש כוונתם למאי דאמרינן בפ"ק דע"ז בעובדא דר"ח בן תרדיון אתיוהו לר"א בר פרטא אמרו מאי טעמא כו' ואי הוה מייחס הכא פרטא אביו של ר"א בתר אבי אביו ר' פרטא הגדול אמאי לא מייחסו נמי התם כן אבל אי לא מייחס הכא רק פרטא בנו של ר"א ניחא דמייחסו הכא אחר אביו ר"א ואחר אבי אביו ר' פרטא הגדול אבל פרטא אביו דר"א לא בא לייחסו אחר אבותיו בשום מקום לא הכא ולא התם ודו"ק:

(1) גמרא

(א) פרטא בנו של ר' אלעזר בן פרטא בן בנו של ר' פרטא הגדול

(2) תוספות

(א) שאלה

(i) מי הי' בן בנו של פרטא הגדול

(1) האם הי' פרטא אבי ר' אלעזר כבטבלא א'

טבלא א'
ר' פרטא הגדול זקיננו של פרטא אבי ר' אלעזר
בנו של ר' פרטא הגדול
פרטא
ר' אלעזר
פרטא

(2) או שהי' ר' אלעזר בעצמו כבטבלא ב'

טבלא ב'
ר' פרטא הגדול – זקיננו של ר' אלעזר
פרטא
ר' אלעזר
פרטא

(ב) תשובה

(i) ר' אלעזר בעצמו הי' בן בנו של פרטא הגדול כבטבלא ב'

(3) מהרש"א

(א) יש מפרשים דהיינו טעמא דטבלא ב' עדיף לתוספות

(i) משום

(1) דלטבלא ב' הוזכרו שמות אבי פרטא (אבי ר' אלעזר) ואבי אביו

(2) משא"כ לטבלא א'

(א) הוזכר שם אבי אביו של ר' אלעזר ולא שם אביו של ר' אלעזר

(ב) קשיא

(i) איתנהו דוכתי בגמרא דמזכירין אבי אביו של פלוני ולא אביו

(ii) כגון ר' מייאשא בר ברי' דר' יהושע בן לוי

(ג) תירוץ

(i) צודק

(ii) ומוכרח דהיינו טעמייהו דתוספות

(1) דבדוכתא אחרינא מזכירין בגמרא "ר' אלעזר בן פרטא"

(2) השתא

(א) אלו בגמרא דידן אזלינן במהלך טבלא א' דמייחס פרטא זה (אבי ר' אלעזר) לאבי אביו

(ב) תיקשי למה לא מייחסין אותו פרטא לאבי אביו גם באותו דוכתא אחרינא

(3) לכן ע"כ

(א) דגם בגמרא דידן לא מייחסין אותו פרטא (אבי ר' אלעזר) לאבי אביו

(ב) אלא דבגמרא דידן מייחסין פרטא בנו של ר' אלעזר

(i) לאביו דהיינו ר' אלעזר

(ii) ולאבי אביו דהיינו פרטא אבי ר' אלעזר

(iii) ולאב אבי אביו דהיינו ר' פרטא הגדול

(4) משא"כ

(א) האי גמרא בדוכתא אחרינא אשר לא עוסקת בפרטא בנו של ר' אלעזר

(ב) מובן דלא מזכירה ייחוסו

דף ק:

גמרא אלא לעולם

[דף ק עמוד ב] גמרא אלא לעולם בדלא אכרוז ול"ק כו' כ"ה בנוסחות גמרות שלפנינו
אבל הרא"ש גריס לא רישא וסיפא בדאכרוז כו' ונדחק לפי גרסתו ע"ש:

תוספות ד"ה אלו דברים

תוס' בד"ה אלו דברים כו' כגון שייחזרו לה לכתובה א"נ כו' ועיין ברא"ש שכתב ליישב
שם בע"א:

תד"ה והאיילונות אין לה כתובה

בד"ה והאיילונות אין לה כתובה ואין לדייק הא גיטא בעיא כו' עכ"ל גבי ממאנת ליכא למיטעי לדייק בה הא גיטא בעיא דאית לן למימר משום שניה קתני האי לישנא דאין לה כתובה כמ"ש התוס' שם אבל באיילונות איכא למיטעי בה ולדייק בה נמי הא גיטא בעיא כמו בשניה ואהא הוצרכו למימר דאין לדייק כן גבי איילונות וע"ש בתוס' וק"ל:

(1) משנה

(א) הממאנת והשני' והאיילונות אין להן כתובה

(2) תוספות

(א) אין לדייק ממתניתין דמשמעו כתובה היא דלית לה הא גיטא בעיא

(ב) דבקושטא איילונות אף גיטא לא בעאי כמפורש בתוספות פרק המדיר

(ג) שאלה

(i) אם כן לאיזה דין נוקמא לדיוק זו דמיהת גט בעיא

(ד) תשובה

(i) לשני' אשר בקושטא בעיא גט

(3) מהרש"א

(א) קשיא

(i) אף ממאנת אין לה גיטא

(ii) ואמאי לא פירשו בתוספות אף לממאנת דאין לדייק הא גיטא בעיא

(ב) תירוץ

(i) גבי ממאנת לית לן למיטעי דפשיטא דכיון דמיאנה לא בעיא גיטא

(ii) ודיקא לגבי איילונות איכא למיטעי ולדייק דדינה כשני' דבעיא גיטא

(1) ולהכי מפרש תוספות דידן

(א) דאף באיילונות בקושטא ידוע לן דלא בעיא גיטא

(ב) כמבואר בתוספות בפרק המדיר

תד"ה רב תני

בד"ה רב תני כו' פי' במתני' עכ"ל ר"ל ולא דתני הכי בברייתא דא"כ תקשי ליה מתני' דקתני דוקא ממאנת ומדתני במתני' ממאנת לשמואל דייק מינה דכתובה נמי תנינא במתני' דהכא כמ"ש התוס' לקמן וק"ל:

(1) משנה

(א) הממאנת ... אין לה כתובה

(2) גמרא כמבואר בתוספות

(א) שמואל ס"ל דקטנה שהשיאוה אמה ואח' יוצאת בגט יש לה כתובה

(i) דשמואל גרס כגרסא דנן במשנה

(1) "הממאנת אין לה כתובה"

(2) ומינה דאיך שמואל "הא קטנה יוצאת בגט יש לה כתובה"

(ב) רב תני

(i) קטנה יוצאת בגט אין לה כתובה דאין נשואי קטנה אלא כמפותה בעלמא

(ii) וכ"ש דקטנה ממאנת אין לה כתובה

(3) תוספות ק: ד"ה רב תני קטנה כמבואר במהרש"א

(א) שאלה

(i) האם משמעו של "רב תני" דתני הכי באיזו ברייתא

(ב) תשובה

(i) לא יתכן

(ii) דמוכרח דמשמעו דתני לה במשנה דידן מחמת דרב גרס במשנה דידן "קטנה יוצאת בגט אין לה כתובה"

(iii) דאל"ה

(1) כבר קבענו לשמואל

(א) דמחמת דגרס ממאנת אין לה כתובה

(ב) דנין כאלו כתיב בהדיא דיוצאת בגט יש לה כתובה

(2) ואלו

(א) גרס רב במתניתין "הממאנת אין לה כתובה"

(ב) וקא סמיך רב על איזו ברייתא למילף דאף יוצאת בגט אין לה כתובה

(ג) סותרת האי ברייתא למשנה דדנין כאלו כתיב בה מפורש דיש לה כתובה

דף קא.

תוספות ד"ה כללו של דבר

[דף קא עמוד א] בד"ה כללו של דבר אינה כו' דאתיא לרבווי כו' עכ"ל דליכא למימר דאתי לרבווי כתובה דאין לה לר"א דלא איצטריך דכ"ש הוא כיון דמדידה לדידיה לית ליה מכל שכן מדידיה לדידה דלית לה כדמסיק הך סברא לר"י ולהכי לר' יהושע לא איצטריכו לפרש דאתי לרבווי כיון דאיכא לרבווי כתובה דיש לה אליבא דשמואל ודו"ק:

(1) גמרא

(א) רב ס"ל דקטנה יוצאת בגט אין לה כתובה דאין מעשה קטנה כלום

(ב) שמואל ס"ל דיש לה כתובה דמעשה קטנה כלום

(2) ברייתא

(א) ר' אליעזר

(i) אין מעשה קטנה כלום

(ii) ואין בעלה זכאי במציאתה וכו'

(iii) כללו של דבר אינה כאשתו לכל דבר

(ב) ר' יהושע

(i) מעשה קטנה כלום

(ii) ובעלה זכאי במציאתה

(iii) כללו של דבר הרי היא כאשתו לכל דבר

(ג) שים לב

(i) דבברייתא זו לא כתיב בה בהדיא אלו קטנה יוצאת בגט יש לה כתובה

(3) גמרא

(א) רב מצי סבר כר' יהושע

(ב) דעד כאן לא קאמר ר' יהושע דהרי היא כאשתו

(i) אלא דאית ליה לבעל דברים היוצאים מדידה לדידי' כגון מציאתה

(ii) אבל לאשה לית לה דברים היוצאים מדידי' לדידה כגון כתובתה

(4) תד"ה כללו של דבר כמבואר במהרש"א

(א) שאלה

(i) האי כללו של דבר לר' אליעזר דאינה כאשתו למאי אתא

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) נימא אשר האי כללו של דבר לר' אליעזר אתיא לרבות דאין לה כתובה

(ב) תשובה

(i) לא יתכן

(1) דכיון דבעל לית לי' מדידה לדידי' כגון מציאתה

(2) מכל שכן דאשה לית לה מדידי' לדידה כגון כתובה

(ג) קשיא

(i) אמאי לא מקשי תוספות גם כן

(1) האי כללו של דבר לר' יהושע דהרי היא כאשתו למאי אתיא

(ד) תירוץ

(i) דמצינן למימר דאתיא לרבות דאית לה כתובה

(ii) דאע"ג דקמ"ל בהדיא דבעל אית לי' מדידה לדידי' כגון מציאתה

(iii) אכתי איצטריך לאשמועינן דאשה אית לה מדידי' לדידה כגון כתובתה

תוספות ד"ה ובהפרת נדרי'

בד"ה ובהפרת נדריה היינו כו' ואפילו את"ל כו' ולדברי ר"י לא תקשי היאך מיטמא כו' עכ"ל לא הל"ל לדברי ר"י כיון דבהפרת נדריים דקיימינן ביה עד השתא נמי אליבא דר"י הוא ויש ליישב קצת דתחלת דבריהם שכתבו גבי הפרת נדריים היינו משהגיעה לעונת נדריים דאל"ה כו' הם דברים צריכים גם לר"א דאי בלא הגיעה לעונת נדריים לא הוה שייך למתני ולא בהפרת נדריה כיון דאין כאן נדר כלל ואביה נמי א"צ להפר והשתא ניחא דנקטו הכא גבי טומאה ולדברי ר"י כו' וק"ל:

(1) ברייתא

(א) ר' אליעזר

(i) אין מעשה קטנה כלום

(ii) ואין בעלה זוכה בהפרת נדרי'

(ב) ר' יהושע

(i) מעשה קטנה כלום

(ii) ובעלה זוכה בהפרת נדרי'

(2) תוספות

(א) לר' יהושע דבעלה זוכה בהפרת נדרה

(ב) על כרחך דמשהגיעה לעונת נדריים מיירי

(ג) דאי לאו הכי אין נדרה נדר ולא איצטריך להפרה

(3) המשך דברי תוספות

(א) קשיא

(i) לדברי ר' יהושע תיקשי קושיא מסוימת אשר פרטי קושיא זו אינן מענייננו

(4) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לקושיא זו אמאי איצטרכי תוספות להקדים אשר לר' יהושע מקשין לה

(ii) הרי אליבא דר' יהושע כבר קיימי תוספות בדמפרשי דבשהגיעה לעונת נדריים משתעי

(ב) תירוץ

(i) האי משהגיעה לעונת נדריים איצטריך אף לר' אליעזר

(ii) דאל"ה לא שייך למיתני "ולא בהפרת נדרי'" כיון דאין כאן נדר כלל

תד"ה אילימא ובא"ד ואין לפרש ותד"ה הכי גרסינן

בד"ה אילימא כו' שלא כדין מיירי שכלה הקרן דאי בכלה בדין מאי כו' גבי איילונית כו' עכ"ל ק"ק דבפשיטות טפי ה"מ לאוכוחי הכי ממאי דמסיק גבי שניה בהדיא דקנסו רבנן דהיינו ודאי בכלה שלא כדין דגלימא קרנא הוא ואי בכלה כדין באשה כשרה נמי א"צ לשלם לה אף על גב דלא איתנהו ודו"ק:

בא"ד ואין לפרש פירות דממאנת תקנת פירות כגון פרקונה כו' עכ"ל אבל גבי איילונית ושניה שפיר איכא לפרושי דאין לה פדיון בעודה תחתיו וכן נראה בפרש"י במתני' וק"ל:

בד"ה ה"ג ר"ה וקנסו רבנן לדידיה בדידיה כו' וק"ל מאי קנס קנסו אותו כך דין כו' עכ"ל נראה מלשונם דלפי גירסת רש"י לק"מ ואפשר דהיינו משום דלפרש"י וגירסתו ניחא דקנסו אותו במה שהיה ראוי לו משלה לפי שנישאת לו בעבירה ואעפ"כ קנסו אותו מה שא"כ באשה אחרת דמדינא משלם לה נכסי צאן ברזל ודו"ק:

(1) הקדמה

(א) בנכסי מלוג

(i) בעל אוכל פירות

(ii) ברם

(1) נכסים ברשותה קיימי דאי אוקיר לדידה אוקיר ואי אוזיל לדידה אוזיל

(2) ובמקרה דאיכא קרן אשר אין ממנו פירות

(א) מוכרין לקרן זו לקנות קרקעות

(ב) ובעל אוכל פירות דאותרן קרקעות

(ב) נכסי צאן ברזל

(i) נישומין בכתובתה אבל ברשותו הן

(1) דאם אוקיר לדידי' אוקיר

(2) ואם אוזיל לדידי' אוזיל דחייב באחריותן אם הוזלו או נפסדו

(ג) דין גלימא אליבא דרב שימי בר אשי

(i) עיילא לי' גלימא בנכסי מלוג

(1) קרנא הוי ואין ברשותו לבלותה דלא אמרינן אשר לבישתה הן הן פירותי'

(2) אלא ברשותה הוי לקחת בו קרקע אשר ממנה יאכל פירות

(ii) שמו לה גלימא בנכסי צאן ברזל

(1) קרנא הוי

(2) וברשותו לבלות לגלימא

(3) אבל חייב באחריותו לשלם לה מה שהפסיד לגלימא בלבישתו ובלותו

(2) משנה

(א) הממאנת השני' והאיילונית

(i) אין לה בלאות

(ii) כלומר דלא מציא לגבות מינ' שחקי בגדים שבלה והפסיד ע"י לבישתו

(3) גמרא

(א) רב כהנא

(i) משנה דכתיב בה דלא גביא בלאות

(1) בבלאות שברשותה מיירי דהיינו בלאות נכסי מלוג

(2) אבל גביא בלאות צאן ברזל שברשותו אשר הפסיד בלבישתו

(ב) הוי בה רב פפא

(i) אין לאוקמה לדרב כהנא בממאנת מטעם שאינו מעניינו

(ii) ואין לאוקמה לדרב כהנא באיילונית

(1) דבאיילונית איפכא מיבעי לי'

(א) של נכסי מלוג אית לה

(i) משום דברשותה קיימי ובעלה בלה לקרן דגלימא שלא כדין כדקבענו לרב שימי בר אשי

(ii) וחסרון דילה דהויא איילונית אינו מספיק לפוטרו מחיוב אחריות שלו

(ב) ושל צאן ברזל לית לה

(i) משום דברשותו קיימי ובלה לקרן דגלימא כדין

(ii) ומחמת חסרון שלה דהויא איילונית פוטרין אותו מחיוב אחריות שלו

(iii) אלא אוקמה למילת' דרב כהנא

(1) אשני' דאסורה לי' דרבנן

(2) ומחמת דלתרוייהו איכא חסרון דעברו על איסור דרבנן

(3) קנסו רבנן לדידי' בדידה ולדידה בדידי'

(4) ביאור רש"י

(א) קנסוהו

(i) לדידי' דהיינו בנכסי צאן ברזל דברשותא דידי' הוי

(ii) בדידה דהיינו בזכות שהי' ראוי לו מדידה לבלות קרן של אותן נכסים

(iii) ומשום דקנסוהו אבד זכות זו

(iv) ולכן יכולה אשה לגבות מה שהפסיד בבלותו

(v) שים לב דלהלן מקשה מהרש"א דהרי קבענו לרב שימי בר אשי

(א) דאף באשה כשרה דלא קנסוהו

(ב) חייב בעל באחריות על מה שבלה מנכסי צאן ברזל

(ב) וקנסוה

(i) לדידה דהיינו בנכסי מלוג דברשותא דידה

(ii) בדידי' דהיינו בזכות שהי' ראוי לה מדידי' באותן נכסים

(1) דהיינו חיוב דידי' לפרוע לה על שבלה קרן דנכסי מלוג שלא כדין כדקבענו לרב שימי בר

אשי

(2) ומשום אותו קנס אבדה אשה זכות זו ולכן לא יכולה לגבות מה שהפסיד בבלותו

(5) מהרש"א

(א) קשיא

(i) לגבי צאן ברזל אפילו בעל שנשא אשה כשרה דלא קנסוהו

(ii) חייב בעל באחריות ולפרוע לה על מה שבלה כדקבענו לרב שימי בר אשי

(ב) תירוץ

(i) בנידון דידן בשני' מחמת דהיא נמי עשתה עבירה לינשא לו

(ii) אשר לכן הי' ראוי לקנסה שלא יצטרך לפרוע לה מה שבלה

(iii) וקמ"ל

(1) דמחמת דאף הוא עשה עבירה

(2) קנסינן לי' שלא יהנה מקנס דידה

(3) ולכן דצריך לפרוע מה שבלה

(ג) והכי תפרש קנסוהו לדידי' בדידה

(i) קנסוהו

(1) לדידי' דהיינו בנכסי צאן ברזל דברשותא דידה'

(2) בדידה

(א) בזכות שלה לגבות אחריות על מה שהפסיד בבלותו

(ב) אשר אותה זכות אבדה ע"י שקנסוה

(ii) ומחמת דאף הוא קנסינן לי'

(iii) יכולה לגבות מה שהפסיד בבלותו

(6) תוספות

(א) מילת' דרב פפא מסייעת לרב שימי בר אשי

(i) אשר בלאות גלימא של נכסי מלוג

(1) בלאות קרן חשיבי אשר בלה בעל שלא כדין

(2) ואינן בלאות פירות אשר בלה כדין

(ב) דאי לא הכי ופירות חשיבה אשר בלה אותן כדין

(ג) תיקשי

(i) באיילונית דלא עשו שלא כהוגן ולא קנסו אותן

- (ii) אמאי מקשי רב פפא דהויא לי' לפרוע מה שבלה מנכסי מלוג שלה
 - (iii) הרי שרי לי' לאכול פירות ואין לו לפרוע כלום
- (7) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) מצי נמי להביא ראי' ממסקנא דרב פפא דאוקמה להאי דרב כהנא בשני'
 - (ii) דדיקא בשני' קנסוה רבנן שלא לגבות מבלאות נכסי מלוג
 - (iii) משא"כ אשה כשרה גובה אותן
 - (iv) ומוכרח דלא בלה פירות כדין אלא בלה קרן שלא כדין
- (8) המשך תוספות

(א) גרסת רבינו חננאל לגבי שני'

- (i) וקנסו רבנן לדידי' בדידי' ולדידה בדידה

(ב) פירוש

- (i) אותו קנסו לפרוע נכסי צאן ברזל שלו שהן ברשותו
 - (ii) ואותה קנסו שלא לגבות נכסי מלוג שלה שהן ברשותה
- (ג) קשיא לרבינו חננאל
- (i) מה קנס קנסו אותו בנכסי צאן ברזל שהן שלו
 - (ii) הרי חייב באחריותן אף באשה כשרה דליכא קנס כל עיקר

(9) מהרש"א

(א) קשיא

- (i) עיין לעיל דהקשינו קושיא זו לרש"י דגרס לדידי' בדידה
- (ii) ותירצנו

(1) דשאני הכי

(2) דאי לאו דקנסו אותו ה"ל ליפטר מאחריות מחמת דקנסינן לה דאף היא עשתה עבירה

(iii) ותיקשי דנתרץ כן אף לגרסת רבינו חננאל

(ב) תירוצ'

(i) לרש"י

(1) דגרסינן קנסוהו לדידי' בדידה שפיר ביארנו לאותן מילים ככה:

(2) קנסוהו

(א) לדידי' דהיינו בנכסי צאן ברזל דברשותא דידי'

(ב) בדידה

(i) בזכות שלה לגבות אחריות על שבלה

(ii) אשר אותה זכות אבדה ע"י שקנסוהו

(ג) ברם

(i) מחמת דאף הוא קנסינן לי'

(ii) יכולה לגבות מה שהפסיד בבלותו

(ii) משא"כ לרבינו חננאל

(1) דגרסינן "לדידי' בדידי'" ולא מדובר בזכות אשה כל עיקר

(2) דוחק למימר דקנסוה בזכות שלה שאבדה ע"י שקנסוה

בא"ד ואין לפרש פירות

- (1) משנה
(א) הממאנת השני' והאיילונית אין להן פירות
(2) רש"י
(א) "פירות" בענין דידן משמעו זכות שלה אשר בעל חייב בפירקונה תחת פירות נכסי מלוג
(3) תוספות כמבואר במהרש"א
(א) לגבי ממאנת אין לפרש כן
(ב) הגע בעצמך
(i) אם לא מיאנה ונשבית ועודה תחתיו אין לקרותה "ממאנת"
(ii) אם מיאנה ואח"כ נשבית פשיטא דאינו חייב לפדותה
(iii) ואם נשבית ואח"כ מיאנה נמי פשיטא דאינו חייב לפדותה
(1) דכיוון דאשה שנשבית ונעשית אלמנה אין יתומים שלו חייבין לפדותה כדביארנו בדף צה:
(2) מכל שכן דאשה שנשבית ולאח"כ מיאנה ברצונה לצאת מרשותו דאינו חייב לפדותה
(4) מהרש"א
(א) קשיא
(i) מאי שנא איילונית ושני' דנייחא לתוספות לפרש דאתי מתניתין למילף דלית לה זכות פרקונה
(ב) תירוץ
(i) שפיר איצטריך למשנה לאשמועינן דאינו חייב לפדותה כשנשבית בעודה תחתיו ואכתי לא מת
(ii) דהרי באופן זה
(1) אשה זו אכתי איילונית או שניי' היא
(2) ואינה אלמנה וגם לא יצאתה מרצונה
(3) ולהכי
(א) סד"א דיש לה פרקונה
(ב) ומובן דאיצטריך משנה לאשמועינן דאין לה זכות פרקונה

הדרן עלך אלמנה ניזונת